

OSREDNJA
KNJIŽNICA
CELJE P13282

naš aero

TOVARNA AERO CELJE

Jubilejna številka

KOLEKTIV TOVARNE AERO PRAZNUJE

25-letnico obstoja podjetja

20-letnico samoupravljanja

na drugi strani

drugi o nas

V vseh povojnih letih so bili predstavniki tiska, radia in televizije pogosti in dobrodošli gostje v naši tovarni. Srečevali smo se ob raznih slovesnostih, pomembnih delovnih uspehih našega kolektiva ter ob najrazličnejših drugih priložnostih. Beseda je stekla o vsem, kar je zanimalo javnost. Ko listamo po orumenelih časopisnih izrezkih in zapiskih, lahko mirno zapišemo, da je bilo več pohvalnih in pozitivnih besed, kot tistih drugih. Poglejmo nekatere izmed številnih člankov, ki so pisali o našem delu in o naši tovarni.

Delavska enotnost 10. 10. 1952: Dobro gospodarijo

AERO Celje je najcenejša tovarna te vrste v Jugoslaviji. V delovnem kolektivu tovarne AERO v Celju si znajo pomagati. Razširili so vrsto izdelkov in precej izboljšali kvaliteto. Danes izdelujejo že tudi rdeč indigo papir. Kako dobro gospodarijo, vidimo že iz tega, da znatno presega družbeni plan, kar pa ne gre na račun visokih cen, saj so cene znižali tudi za 30 odstotkov. Danes so najcenejša tovarna v Jugoslaviji. Računajo, da bodo do konca leta plačali na račun akumulacije 30 do 40 odstotkov več, kot je predpisano.

Delavski svet stalno zasleduje cene drugih podjetij, ki izdelujejo iste izdelke kot pri AERU, najbolj jih pa seveda zanima kvaliteta njihovih izdelkov in se trudijo, da bi bili tudi po kvaliteti izdelkov vedno boljši, kot sorodni podjetji v Zagrebu in Beogradu.

Ljudska pravica 28. 3. 1953

V tovarni AERO v Celju so lani dosegli v proizvodnji velik napredek. Uspešni so izdelali novo odlično črnilo za nalivna peresa, začeli so izdelovati dobre matrice, indigo papir z neizvijajočim se hrptom itd. Zaradi velikega povpraševanja po izdelkih so presegli promet, ki je bil preračunan na normalno obremenitev strojev, za nič manj kot 50 odstotkov. Od nekdanjega, dokaj počasnega pošiljanja, so toliko napredovali da sedaj čez 60 odstotkov naročil uredijo že v treh dneh po naročilu...

Večer 8. 11. 1956: Sredi poti...

... Izdelki celjske tovarne Aero so znani po vsej državi. Malokdo pa ve, s kakšnimi težavami se mora boriti kolektiv, ki bi rad čim več proizvajal, a ne more, ker nima primernih prostorov. Naj navedemo le nekaj števil. V primerjavi z letom 1939 se je proizvodnja v starih in utesjenih prostorih sredi mesta povečala za 300 %, število zaposlenih pa za nad 100 %. Uvajanje novih izdelkov je zahtevalo nove delovne prostore, ki jih pa ni bilo mogoče dobiti. Še težavnejši položaj pa je nastal, ko so pristojni organi izdali odlok, da mora tovarna prenehati z delom v mestnem središču zaradi nevarnosti eksplozije ter se preseliti v mestno okolico.

Kolektivu Aera ni preostalo drugega, kot pričeti s postopno graditvijo novih objektov. Pred dnevi so dogradili prvo stavbo ob Stritarjevi ulici...

... Navzlic temu pa so sedaj šele sredi poti. Zgraditi bo namreč treba še ostale objekte, kotlarno, garaže, obrtne delavnice, skladiščne in pozneje tudi upravne prostore...

Večer 5. 11. 1959: Nagel razvoj AERA

Zadnja leta se v Celju kaj naglo razvija znana tovarna AERO, ki izdeluje razne barve, trakove za pisalne stroje, matrice in še nekatere proizvode grafične in kemične stroke. Letos bo v primeru z lanskim letom celotna proizvodnja AERA višja za celih 25 odstotkov. To je skok, kakršnega naredi na leto le redkokatero podjetje. Medtem ko je lani AERO prvič proizvedel blaga v vrednosti nad milijardo din, bo letošnji celotni dohodek že nad 1,3 milijarde din. Eno milijardo so letos realizirali že do konca septembra. O uspehu kolektiva govori tudi podatek, da so letos storilnost povečali za okrog 16 odstotkov...

... Pri AERU imajo okvirni načrt za razvoj podjetja v naslednjih petih letih. Po tem načrtu bodo proizvodnja v tem času skoraj potrojili. To pomeni, da se bo mlado podjetje, ki se je razvilo po vojni postopoma in brez večjih investicij, po vrednosti proizvodnje še bolj približalo našim največjim industrijskim podjetjem. Pot, ki so jo že napravili, nam zagotavlja, da bodo s svojimi načrti uspeli.

Večer 6. 11. 1960: Poslušaj za tržišče

... AERO je ena redkih tovarn, ki za gradnjo tovarne doslej še nima nobenega posojila. Kar so napravili, so napravili z lastnimi sredstvi — njihove prošnje za odobritev kredita in elaborati pa vendarle potrpežljivo čakajo v banki. Sicer pa bodo za dograditev cele tovarne potrebovali še skoraj milijardo...

Večer 22. 6. 1961: Nov obrat Jasnit papirja

Rekonstrukcija v tovarni AERO Celje je zajela skoraj celotno proizvodnjo. To je bilo potrebno predvsem zaradi delne zastarelosti proizvodnje, po drugi

strani pa zaradi vedno večjih potreb domačega tržišča, ki jim niso mogli zadostiti...

... Z rekonstrukcijo se bodo zmogljivosti podjetja povečale za okrog 100 odstotkov, približno toliko pa se bo povečala tudi sama proizvodnja...

... Največja pridobitev tovarne AERO pa je brez dvoma nov obrat Jasnit papirja, ki so ga v tej tovarni doslej izdelovali v omejenih količinah. To je posebna vrsta kopirnega papirja za načrte, katerega potrošnja je v naši državi vedno večja. Poleg navadnega kopirnega papirja bodo prvič v Jugoslaviji izdelovali tudi specialne vrste Jasnit papirja...

... V tovarni AERO rekonstruirajo tudi oddelek matric. Tudi tu se bo proizvodnja povečala za okoli 100 odstotkov. Tako bodo v letošnjem letu zaključili rekonstrukcijo vseh najvažnejših obratov, ki so jo financirali v celoti z lastnimi sredstvi.

Večer 23. 11. 1963: Čez sedem let naj bi imel AERO 10 milijard dinarjev

Ta teden je tovarna AERO v Celju dosegla nov uspeh — prvič, odkar obstaja, je letos dosegla tri milijarde din po fakturirani realizaciji...

Poročali smo že, da je AERO s prvim oktobrom uvedel skrajšan delovni čas. Poročajo, da se zaradi tega ni zmanjšal obseg proizvodnje, ker so povečali produktivnost. Tudi delitev čistega dohodka ostane nespremenjena. Tako bo AERO še dalje imel razmerje 35 odstotkov čistega dohodka za plače in 65 odstotkov za sklade. To je nedvomno najbolj ugodno razmerje v okraju. Pri AERU je celo uspelo povečati osebne dohodke za 14 odstotkov. V prečju znašajo osebni dohodki pri tem podjetju sedaj že 31.000 dinarjev.

Delo 3. 6. 1965: AERU primanjkuje kemikalij

O številnih nevarnostih, ki jih imajo pri nas projektantske organizacije in drugi porabniki papirja za kopiranje načrtov, smo v našem listu že spregovorili...

Od skupnih jugoslovanskih potreb ga 70 odstotkov izdelata celjska tovarna AERO. Letos ima v načrtu proizvodnjo 1,200.000 zvitkov Jasnit papirja. Za proizvodnjo te količine potrebuje iz uvoza vsega 8 odstotkov reprodukcijskega materiala, večino specialnih kemikalij v vrednosti 75.000 dolarjev. Pred leti, ko ni bilo v Jugoslaviji nobenega proizvajalca papirja za kopiranje načrtov, smo morali ves papir uvažati.

Podjetje AERO za proizvodnjo Jasnit papirja nima potrebnih kemikalij in nekega dne se lahko zgodi, da bo sploh ustavilo proizvodnjo tega artikla.

Po trditvah predstavnikov AERA je doslej bilo iz retencijske kvote uvoženo že precej Jasnit papirja za kopiranje načrtov, vsekakor za več kot 75.000 dolarjev, kolikor bi veljale kemikalije za proizvodnjo 1,200.000 zvitkov Jasnit papirja doma...

Večer 15. 12. 1965: Polet celjskega AERA

»Takrat, ko so drugi... kupovali in gradili počitniške domove, smo pri nas kupovali stroje,« so za uvod v razgovor o poslovanju v razmerah reforme dejali v AERU v Celju...

... Reforma ni prinesla AERU nič bistveno novega, le potrditev, da je bilo dosedanje poslovanje pravilno. Ta celjski kolektiv je pravilno doumel, da si mora najprej ustvariti trdno osnovo za doseg svojih ciljev, tudi takih, ki niso neposredno povezani s proizvodnjo...

Večer 11. 3. 1967: AERO in upokojenci

Delavski svet celjske tovarne AERO je 1. marca sprejel sklep, da bo od 1. aprila naprej iz svojega sklada za osebne dohodke dajal upokojencem podjetja vsak mesec dodatek k njihovi pokojnini. Ta dodatek bo znašal 30 odstotkov pokojnine. Sklep tovarne AERO je menda prvi te vrste v Jugoslaviji in delavskemu svetu gre zanj vse priznanje.

Večer 9. 2. 1969: »Glasno razmišljanje«

AERO prodaja na slovenskem trgu 16 odstotkov svoje proizvodnje, na ostalih tržiščih Jugoslavije pa vse ostalo, od tega v sami Srbiji 42 odstotkov.

AERO za zdaj ne usmerja svoje proizvodnje v izvoz — kratko malo zato ne, ker komaj krije potrebe doma. Vrednost letošnje proizvodnje se bo, kot vse kaže, povzpela na 100 milijonov novih dinarjev.

Delitveno razmerje 30:70 v korist skladov pripisujejo visoki produktivnosti, ki se je že približala ravni drugih proizvajalcev v razvitih deželah Evrope.

Delo 27. 12. 1969: V AERU čez 100 milijonov

V razvoju celjske tovarne AERO je nedvomno leto 1969 eno izmed najbolj uspešnih ter določen mejnik. Podjetje je namreč preseglo 100 milijonov dinarjev vrednosti proizvodnje. Ob tej prelomnici moramo posebej opozoriti, da je tovarna s svojimi obrati močno posodobljena...

... »So na povečanje letošnje realizacije vplivale tudi spremenjene cene vaših izdelkov?« smo želeli zvedeti od direktorja tovarne, Rada Jenka. »Ničesar ni na račun višjih cen, pač pa smo dosegli to, kar smo, samo s povečanjem proizvodnje...«

Tako se čita zgodovina naše tovarne, kakor so jo zabeležili novinarji v 20 letih. Iz skromne delavnice se je razvila velika tovarna, ki danes že nekaj predstavlja ne samo v občinskem, marveč tudi v republiškem merilu. Ni pa ničesar zraslo samo od sebe, treba je bilo mnogo volje, trdega dela in neomajne vere, da je začrtana pot pravilna. Kolektiv, ki šteje danes že 600 ljudi se zaveda, da mu tudi v bodoče ne bo ničesar padlo v naročje in da si bo moral neprestano z vsemi močmi prizadevati, da ne bo skrenil s poti ki vodi k novim uspehom.

od delavnice do tovarne

Z velikimi koraki iz dneva v dan in še bolj vidno iz leta v leto je rasla naša tovarna. V začetku, pred 25 leti, ko bi jo težko imenovali tovarna, ni kazalo, da se bo iz skromnih začetkov rodila sodobna in priznana tovarna s 600 zaposlenimi in letnim bruto produktom 120 milijonov din.

22 PIONIRJEV

V rojstnem listu tovarne bi pisalo, da se je rodila pred 25 leti v burnih časih, ko je še na vseh koncih in krajih naše domovine tlelo iz ruševin. Kot mnogi, je tudi 22 prvih delavcev v naši tovarni začelo iz nič. Nobenih zalog, nobenega denarja, le prazni, tesni prostori in veliko volje do dela. To je bil začetni kapital današnje tovarne AERO.

Prednik tovarne AERO je bilo manjše podjetje, kot ena izmed številnih podružnic Braunsovih tovarn barvil. Sedež tovarne je bil v mestu Liberec na Češkem. V tistem času so v glavnem pakirali že nekatere gotove izdelke, ki so jih dobivali iz matične tovarne. Prvi »samostojni« proizvod so bile barve za obleko in tla ter za luženje lesa. Okrog leta 1938 je pričela tovarna, prva v državi, izdelovati indigo in karbon papir ter pisalne trakove. Tik pred drugo svetovno vojno je bilo v tovarni zaposlenih blizu 80 ljudi. Med vojno se je proizvodnja občutno zmanjšala, ker izdelki tovarne niso bili pomembni za vojaške potrebe.

Z odlokom vlade LRS je bilo leta 1946 ustanovljeno podjetje AERO in za prvega direktorja je bil imenovan RADO JENKO. 22 zaposlenih v tovarni se je spoprijelo z delom, ki je počasi rodilo prve sadove.

POJEM AERO SO USTVARILE BARVICE...

Majhen in mlad delovni kolektiv se je, razumljivo, najprej lotil dela, ki ga je že poznal. Tako so bili v pro-

izvodnem programu prvih let proizvodi, ki so jih v tovarni delali že pred vojno ter nekaj novih: barve za obleko, Guminol, Blank pasta za peči, buhač, boraks v prahu, Moltin, karbon, indigo papir in pisalni travkovi.

Iznajdljivost in vztrajnost posameznikov je prinesla nov uspeh — proizvod, ki je postal pojem, proizvod, ki je iskan še danes: akvarelne barvice AERO. Leta 1947 so izdelali prve škatlice šolskih akvarelnih barvic, ki so se jim že v kratkem času pridružile še tempera plakatne barve, pokrivajoče akvarelne barve in umetniške oljnate barve.

V prvih letih je kolektiv nízal uspeh za uspehom. Uspešno so osvajali tržišča z novimi proizvodi in izpopolnjevali tehnologijo.

PRVI METRI JASNITA

Če so hoteli v polpreteklih časih kopirati načrte, za to ni bil potreben le dober načrt in kopirni papir ampak tudi sonce. Le v jarki sončni svetlobi so na kopirnem papirju nastale kopije, ki so jih potem v amonijakovih komorah razvijali. Torej papir in jasno vreme. Od tod ime našemu prvemu kopirnemu papirju »JASNIT«. Na starem tiskarskem stroju, ki so ga tovarni poklonile Učiteljske tiskarne, so v letu 1950 stekli prvi metri »Jasnita«.

»SLOVO OD LONCEV IN KUHALNICE«

Vse do leta 1953 so se Celjani radi ponorčevali iz svoje majhne tovarnice, češ ima samo »dva lonca in kuhalnico«. Tega leta pa je kolektiv začel graditi ob robu mesta Celja nov obrat, v katerega so preselili velik del proizvodnih naprav in s pospešenim tempom pričeli s proizvodnjo.

Preselitev v nov obrat je pomenila prvi odločnejši korak pri prehodu

od tipično obrtnega na industrijski način proizvodnje. Medtem ko so se okoli leta 1960 na jugoslovanskem tržišču že pokazali prvi znaki bolezni, ki jo je poskušala pozneje ozdraviti reforma, in ko je vrsta podjetij imela težave s plasmanom proizvodov, so bila skladišča AERA prazna. Pisarniški uslužbenci, šolarji, slikarji in gospodinjice, vsi so popraševali po proizvodih tovarne AERO, vsak po drugem proizvodu, pač za svoje potrebe. Leta 1960 je bil bruto produkt že okrog milijardo 700 milijonov dinarjev. Med tem se je vrsti standardnih proizvodov priključilo še nekaj novih, brez katerih si danes ne moremo predstavljati vsakdanjega življenja, za takratni čas pa so na tržišču predstavljali pravo revolucijo. Takole so opisovali nov proizvod, ki ga danes že srečamo na vsakem koraku: »Standardni izdelki tovarne AERO so nam dobro znani. Kmalu pa bodo obogatili naše tržišče z novimi izdelki. Gre za celofanski samolepilni trak, ki ga ni treba močiti z vodo, temveč ga lahko odtrgamo kar suhega in prilepimo na ustrezno mesto. Razumljivo je, da bo potrošnikom na razpolago v raznih širinah in dolžinah...« Na tržišče je prišel Selo-tejp. Nov uspeh, ki je toliko pomembnejši, če vemo, da je prišel na jugoslovansko tržišče le nekaj časa za tem, ko so ga lahko kupovali v Angliji, Franciji in še kje.

V ŠEMPETRU SO STEKLI PRVI METRI...

Po vrsti poskusov so ob koncu leta 1962 v šempetrskem obratu stekli prvi metri Selo-tejpa. Delavski svet se je odločil za nakup celotne opreme za proizvodnjo Selo-tejpa in z njo so opremili obrat v Šempetru.

Končano je bilo naslednje veliko poglavje razvoja tovarne AERO. Nastala je sodobna delovna organizacija z zelo razvejano proizvodnjo. V Kocenovi ulici, kjer je bilo nekoč vse, od proizvodnje, preko skladišč do pisarn, so ostali le še upravni prostori.

Selo-tejpu so se kmalu pridružile še samolepilne etikete, brez katerih si

danes v industriji in trgovini ni mogoče zamisliti normalnega dela.

V Šempetru pa ni stekla samo proizvodnja Selo-tejpa, ampak je nastalo še marsikaj. Zaradi specifičnega značaja proizvodnje tovarna AERO v neposredni bližini mesta ne bi mogla delati nekaterih proizvodov, za katere so potrebne lahko vnetljive surovine, zlasti topila. Že v začetku so predvidevali, da bi morali imeti v zalogi tudi do 100 ton lahko vnetljivih topil dnevno, to pa predstavlja veliko nevarnost za bližnjo okolico.

ŽILAVI SAMORASTNIK POSTAJA VELIKAN

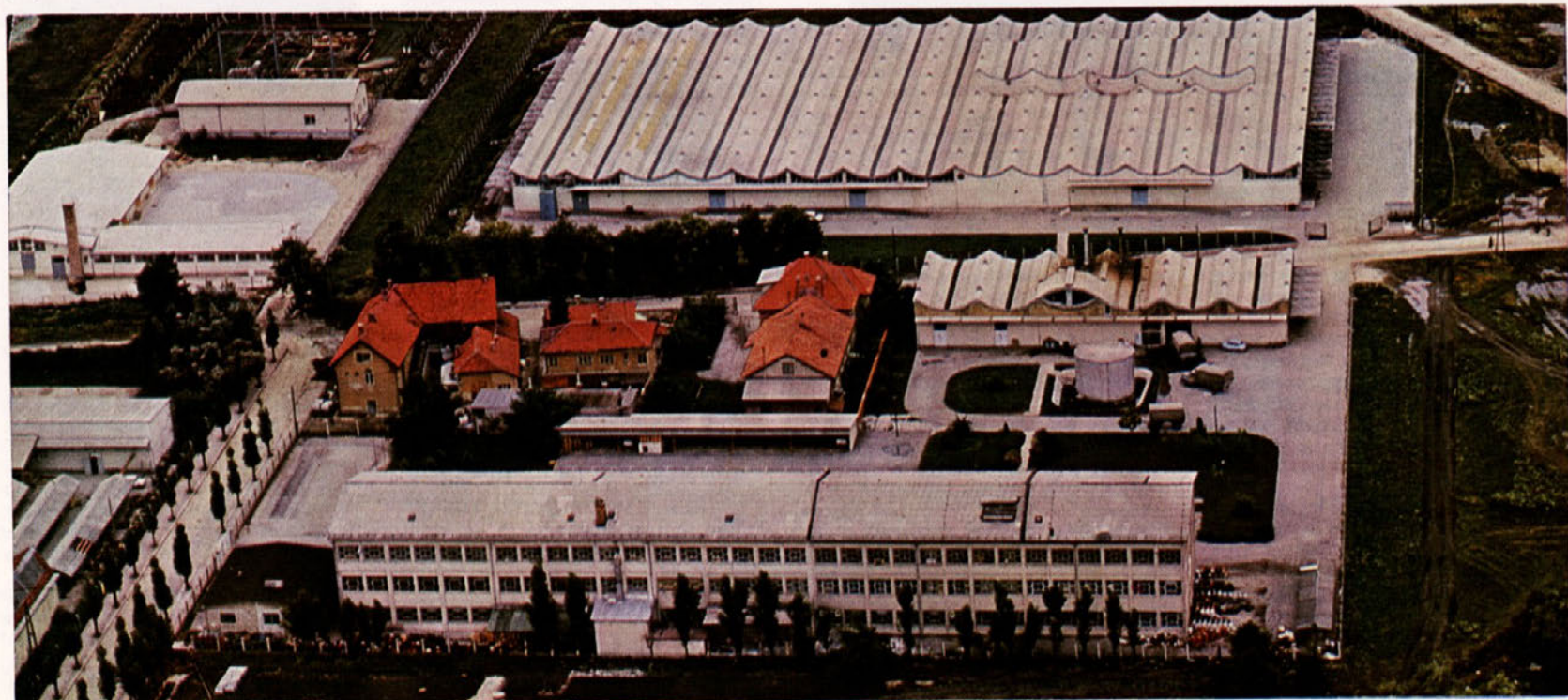
Na Dolgem polju, ali ob Ipavčevi ulici, kakor se je udomačilo ime, je zrasel obrat II, ki zajema: proizvodne obrate za indigo in karbon papir, akvarelne in tempera barve, pisalne trakove in samolepilne etikete. Dalje so tu proizvodnja Jasnit papirja ter vse potrebne delavnice, skladišča in garaže.

Nič posebnega, boste rekli. Da, nič posebnega, saj so v tem času v Jugoslaviji rasle tovarne kakor gobe po dežju... in žal tudi propadale ali pa samo životarile. Toda AERO je častna izjema. Rekonstrukcija je veljala čez milijardo starih dinarjev in izvedli so jo brez kreditov. Vse z lastnimi močmi.

Medtem ko se je delitveno razmerje v večini jugoslovanskih kolektivov krepko nagibalo na stran osebnih dohodkov, je bila v AERU delitev takšna: 70 odstotkov za sklade, 30 odstotkov za osebne dohodke.

Poleg osrednjih proizvodnih obratov Selo-tejpa, matric, Jasnita in raznih barv je zrasila v okviru tovarne vrsta dodatnih objektov.

Z veliko slovesnostjo 19. maja 1967 se je zaključila prva faza rekonstrukcije. Podjetje Ingrad je v manj kot letu dni postavilo veliko dvorano, ki meri 8000 m². Vanjo so se preselile delavnice, skladišče in obrat Jasnita. S tem se je sprostilo več prostora v starem posloppu obrata II, v katerem se je lahko razširila direktna proizvodnja.

naš aero sprašuje odgovarjajo...

Rado Jenko

direktor
zaposlen v AERU od 1935. leta
direktor od leta 1946.

Od kod ime tovarne AERO?

Tovarna se imenuje tako od leta 1947, ko je Ministrstvo za industrijo sklenilo preimenovali Tovarno tekstilnih barv. Po vojni je namreč nekdanja Braunsova tovarna morala dobiti novo ime.

»AERO« se je imenovala ena izmed vrst indigo papirjev, ki je bila pred vojno dokaj razširjena in so jo trgovci radi kupovali. Spomnil sem se na to ime in na Ministrstvu so bili s predlogom zadovoljni. Od tod torej ime AERO.

Kdaj je bilo pri AERU najtežje?

Na to vprašanje se ne da kar na kratko odgovoriti, saj je bilo manj svetlih in tudi žalostnih trenutkov kar precej. Morda sodi med najbolj razburilive s srečnim koncem tisti, ko so prav tako na Ministrstvu za industrijo ugotovili, da je proizvodnja pri AERU neperspektivna in da bi bilo zato najbolje tovarno zapreti. Natančneje, stroji naj bi se preselili v Tovarno Ilirija v Ljubljano. Podobna usoda naj bi doletela tudi nekdanjo tovarno Schmoll iz Maribora.

Zaposleni v tovarni pa so bili nad tako odločitvijo Ministrstva vse prej kot navdušeni. Prišlo je celo tako daleč, da so grozili s prekinitvijo dela. Pridno in zagnano so se po osvoboditvi lotili dela in zato so jim bile takšne odločitve povsem nerazumljive. Mnogo truda in pregovaranja je bilo potrebnega preden so pristojni verjeli, da ima AERO vendar pogoje za razvoj, sploh pa da je v Iliriji premalo prostora. Končno je ta argument menda omajal trden sklep in AERO je ostal v Celju. O neperspektivnosti proizvodnje pa bi raje ne govoril.

KATERI PROIZVOD VAM JE OSEBNO NAJBOLJ PRI SRCU?

Vsi proizvodi so mi enako dragi. Danes mi je morda ljubši ta, jutri oni. Vse pa imam enako rad. Za vsakega se je bilo treba posebej

truditi, ne samo da smo ga izdelali, ampak tudi prodali in še posebej, s pridom prodali. Pri tem se je bilo mnogokrat, predvsem v tistih prvih časih, treba zanesti na občutek. Tisti preprosti občutek na koncu prstov, ki ti je povedal, da bo neki izdelek dober — dober za proizvodnjo in za trg, ali pa to sploh ne bo.

Ing. Nada Stojan

direktor tehniškega sektorja
zaposlena v AERU od 1. 11. 1956

Novosti v proizvodnem programu?

V razvojnem programu je več novosti, razumljivo pa je, da o teh stvareh še ne moremo govoriti. Predvsem pa zahteva razvojno delo veliko časa. Skušamo držati korak z modernim razvojem v Evropi. To se nam je dosedaj skoro vedno tudi posrečilo.

Kateri od proizvodov je tehnološko najbolj komplicirano sestavljen?

Večina naših proizvodov ima kompliciran kemični sestav. Verjetno pa je najbolj delikatna proizvodnja Jasnita, kjer je standardna kvaliteta zelo odvisna od raznovrstnih občutljivih surovin. Zato je potrebna nadvse natančna kontrola surovin, polizdelkov in gotovega izdelka.

Prednosti proizvodnje v Šempetru?

Odločitev, da smo postavili obrat v Šempetru, je utemeljena s tem, da požarno varnostni predpisi niso dopuščali skladiščenja tekočin v mestu. Perspektivno gledano pa je za bodoči razvoj AERA potrebno tudi večje zemljišče, ki v mestu seveda ni na razpolago. Tudi to dejstvo je bilo odločilno.

Srečko Franko

komerčni direktor
zaposlen v AERU od 25. 8. 1964

Nanizajte nam nekaj najbolj značilnih podatkov o gospodarjenju v AERU v prvi polovici letošnjega leta.

V primerjavi s podatki za isto obdobje v lanskem letu se je realizacija v prvi polovici letošnjega leta

povečala za 25 %. Tolikšno povečanje prometa je posledica več činiteljev, od katerih je verjetno najpomembnejši povečanje števila modernih strojev v proizvodnji, slede pa izboljšanje kvalitete, ki je logična posledica prejšnjega, in končno je k temu verjetno pripomogel tudi ukrep o likvidnosti podjetij. Kupci so se tako bolj kot lansko leto odločali za naše proizvode. Ker zakon o likvidnosti podjetij zahteva, da se uvoženo blago mora plačati vnaprej, je verjetno mnogim prišla prav naša prodajna politika, ki vključuje poleg rabatov tudi kaskonto.

Pri 12 potnikih, kolikor jih imamo trenutno na terenu bi komajda lahko dosegli kaj več, pa ne samo zaradi preobsežnosti terena tudi zaradi načina prodaje. Z bolj intenzivno obdelavo trgovske mreže bi prav gotovo lahko prodali še več.

Paletizacija in njeni rezultati?

Paletizacija je izredno koristna novost, katere vrednost pa se bo v vsem obsegu pokazala šele tedaj, ko bodo tudi v trgovski mreži povsem

dojeli njeno prednost. Blago se ne bo samo mnogo hitreje odpravljalo ampak tudi razkladalo in komisioniralo. Paleta so namreč istočasno tudi pomočnik pri skladiščenju in že kar sestavni del naših skladišč.

Kaj menite o trenutnem stanju — likvidnosti, dolgovi pri kupcih in dobaviteljih?

Ko iz meseca v mesec z veseljem opažamo večanje prodaje in proizvodnje, pa se to veselje neredko skali ob težavah pri nabavi surovin. Ne gre za to, da potrebnih surovin ne bi mogli dobiti, ne, to niti ni tako hudo, pač pa jih ne moremo plačati, če nam kupci dolgujejo tako visoke zneske.

Lista nediscipliniranih plačnikov se je v zadnjem času spet nekoliko povečala. Najbolj okorelim smo določili plačevanje z menicami, pa tudi kompenzacij, konceptnih nalogov in tožb smo se morali posluževati.

Prvi kliring ni dal tako zadovoljivih rezultatov, kot smo pričakovali, predvsem zaradi nediscipliniranih kupcev in dobaviteljev. V zakonu o kliringu pa so bile za kršilce določene premile kazni.

Pri samih dobaviteljih sicer nimamo izrednih težav, vendar pa je stanje pogosto vse prej kot zavidanja vredno. Prednost moramo dajati domačim dobaviteljem, sicer namreč nismo v stanju podpisovati izjav o likvidnosti. Tako pride do tega, da trpi včasih uvoz potrebnih surovin.

Karel Žerovnik

vodja prodaje
zaposlen v AERU od 1. 1. 1962

Kateri proizvod gre najbolje v promet?

Na to vprašanje je dokaj težko odgovoriti, posebno, ker se nekateri naši proizvodi izrazito sezonsko prodajajo. Tako se v določenih obdobjih prodajajo bolje eni, v drugih pa drugi proizvodi posameznih skupin. Poleg tega je prodaja artiklov nekaterih skupin, kot na primer pisarniške, dokaj močno odvisna od uvoza podobnih proizvodov iz tujine. Iz tega lahko zaključimo, da o prodaji posameznega artikla skoraj ne bi mogli dati natančne ocene, ampak bi raje govorili o prodaji proizvodnih skupin: pisarniških in šolskih pripomočkov, ostalih kemičnih proizvodov, grafičnih in gospodinj-skih pripomočkov.

Kaj menite o reklamacijah?

Bilo bi nepošteno, če bi trdili, da reklamacij pri nas ni. So, prav tako kot so povsod drugje. Po starem pogovoru pač, da kdor dela tudi greši. In mi delamo. Vendar pa bi bilo prav tako nepošteno, če bi nam kdo očital nekvalitetno proizvodnjo. Večina reklamacij, ki prihajajo v naš prodajni sektor, se nanaša na nepravilnosti pri dobavi, transportu, odpremi. Le manjši del jih odpade na kvaliteto.

Menim tudni, da vse reklamacije vedno niso povsem upravičene.

Reševanje reklamacij je dokaj zapleten proces, saj želimo pri tem naenkrat urediti več stvari. Na vsak način skušamo ustreči kupcu. Zato blago, če ni kvaliteta v redu, takoj zamenjamo. Sicer pa skušamo stvari čim bolj razčistiti in ugotoviti, kdo je krivec za nepravilnost, potem pa pokvariti, kar se pač da.

Prodaja in mehanografski način obdelave podatkov?

S 1. januarjem letošnjega leta je prešla prodaja na mehanografski način obdelovanja podatkov. Vsi vemo, da je vsak začetek težak. Tudi naš ni bil izjema. Veljalo nas je mnogo trdega dela, naporov in predvsem volje, da so stvari stekle tako, kot je potrebno. Pri tem pa je bilo treba paziti predvsem na to, da bi čim bolj skrajšali čas od naročila do dobave. Kljub temu, da so bile vse podrobnosti v zvezi s prehodom na nov način dela urejene in predvidene, se je še včasih kaj zataknilo.

dvajset let samoupravljanja, dvajset mejnikov

- 1950 delavci prevzeli tovarno v svoje roke; prva seja delavskega sveta
- 1951 prevzem starega tovarniškega poslopja ob Ipavčevi ulici — začetek obrata II
- 1953 začetek rekonstrukcijskih del v obratu II
- 1957 preselitev v nove proizvodne prostore
- 1958 prva milijarda
- 1960 dograjena prva stanovanja za delavce
- 1961 prevzem stare tekstilne tovarne v Šempetru, sedaj obrat III
- 1962 sprejet novi razvojni program
- 1962 uveden 45-urni delovni teden
- 1963 podjetje med prvimi v državi prešlo na 42-urni delovni teden
- 1963 dograjeni pomožni obrati v obratu II
- 1964 sprejet I. statut podjetja
- 1965 začetek nove proizvodnje lepilnih trakov v Šempetru
- 1965 dograjena nova hala za tehniške papirje v obratu II
- 1967 rekonstrukcija upravne zgradbe
- 1967 sprejet sklep o pokojninskem dodatku upokojencem
- 1969 kupljeno novo skladišče v Beogradu
- 1969 dograjena nova velika kotlarna v Šempetru
- 1969 uvedena elektronska obdelava podatkov
- 1970 dograjena nova velika hala za samolepilne trakove v Šempetru

Pred dvajsetimi leti, 27. junija, je predsednik zvezne vlade tovariš Tito na prvem izrednem zasedanju Ljudske skupščine FLRJ predlagal sprejem Temeljnega zakona o uprav-

imela položaj gospodarskih organov države in so bila vezana na državni proračun. Plan je bil najpomembnejši instrument države pri upravljanju gospodarstva; ta je podrobno

ljanju z državnimi gospodarskimi organizacijami po delovnih kolektivih. Ob tej priložnosti je tovariš Tito poudaril, da je sprejetje tega zakona eno najpomembnejših zgodovinskih dejanj ljudske skupščine.

Geslo: »Tovarne delavcem« je bilo uresničeno v Tovarni Aero 9. septembra 1950.

Do leta 1950 je država upravljala celotno gospodarstvo, podjetja so

nakazoval obveznosti podjetja kot npr.: kaj mora proizvajati, komu in po kakšni ceni mora prodati svoje izdelke, od koga in po kakšni ceni mora kupiti surovine, določal višino prejemkov itd.

V obdobju od leta 1951 do konca leta 1953 se je začelo zapuščati administrativno in centralistično upravljanje gospodarstva. Podjetje je dobilo pravico, da samo odloča o tem, kaj bo proizvajalo, od koga bo kupo-

valo stroje in surovine in komu bo prodajalo svoje izdelke. Z uvajanjem proces vloga in metod gospodarskega načrtovanja. Namesto vseobsegajočega planiranja in postavljanja proizvodnih nalog se je družbeno planiranje omejilo na planiranje razvoja celotnega gospodarstva. Dohodek je postal merilo učinkovitosti vsakega podjetja. Razdelitev dohodka med federacijo, republiko in komuno na eni strani in podjetjem na drugi je bila regulirana s predpisi o akumulaciji in fondih.

Podjetje ni imelo lastnih tekočih sredstev, temveč je uporabljalo kredite, ki mu jih je odobrila banka. Ti krediti so se odobravali ali s stalnim zneskom ali pa z omejenimi krediti za tekoče fondе, ki so bili odvisni od planiranega tempa proizvodnje. Razni ključki, po katerih so bila podjetja dolžna plačevati svoje doprinose v proračun in investicijske fondе, so pripeljali do popolnoma novih odnosov na področju cen. S svojo logiko in vplivom na razdeljevanje so ukrepi dali nove pobude podjetju, da je prihajalo na tržišče z določenimi proizvodi, izboljševalo pogoje proizvodnje in povečevalo produktivnost.

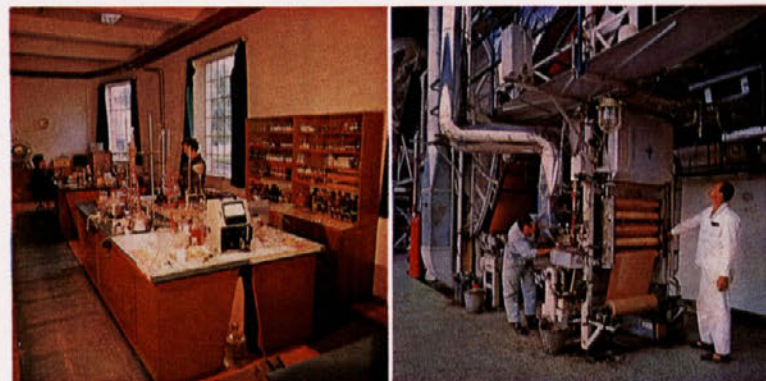
V obdobju od 1954 do 1957 je prišlo do sprememb, katerih glavna značilnost je bila razširitev samoupravljanja v gospodarstvu. Uvedene so bile obresti na osnovna sredstva kot vzpodbuda za racionalnejše izkoriščanje le-teh. Sprejeta je bila obveznost vračanja investicijskih

delavcev, na investicije in druge fondе, je bila odvisna od odločitve samoupravnih organov podjetja. Sistem razdeljevanja je dajal nadaljnjo spodbudo za napredovanje delavskega samoupravljanja.

V tem obdobju je prišlo tudi do prvega poskusa izvajanja kompleksnejše reforme celotnega gospodarskega sistema. Ta poskus je bil napravljen v začetku leta 1961 in to z uvajanjem nekaterih sprememb na področju razdeljevanja, investicijske politike, odnosov cen, bančnega in kreditnega sistema. Te spremembe pa so istočasno imele za cilj krepitev materialne baze delavskega upravljanja in soustvarjale nove odnose v celotnem gospodarskem sistemu.

V sredi leta 1965 je prišlo do gospodarske reforme, s tem pa se je pričelo novo obdobje v razvoju ekonomskega sistema. Glavni cilji gospodarske reforme so bili: utrditi vodilno vlogo samoupravljanja neposrednih proizvajalcev, povečati ekonomsko učinkovitost samoupravnega sistema in preusmeritev gospodarstva in vseh drugih aktivnosti z ekstenzivnega na intenzivni razvoj ter eliminiranje neposrednega vpliva državnih organov na ekonomske tokove.

Pred za pedjo so se spreminjali temelji gospodarskega sistema. Podjetja so postala samostojnejša, končalo se je administrativno planiranje, tržišče je začelo svobodno delovati. Delavski sveti so postopoma pre-

kreditov. Ti krediti so se razdeljevali na osnovi razpisov. Tudi mehanizem razdelitve dohodka je bil podvržen znatnim spremembam. Odpravljen je bil princip fiksnih mer akumulacije in fondov, kot instrument razdelitve dohodka med državo in podjetji, osvojen pa je bil princip obdavčenja dobička.

Te spremembe so nadalje predstavljale tudi pomembno razširitev pravic delavskega samoupravljanja, s čimer se je povečala samostojnost podjetja.

V obdobju od leta 1958 do 1965 so bile značilne težnje, da se najde rešitev, ki bi povečala učinkovitost gospodarskega sistema glede na hitrejši dvig produktivnosti. Opustila se je kategorija dobička in dohodek je ponovno postal osnova razdeljevanja. Ustanovljen je bil dohodek kot razlika med skupnim dohodkom in stroški proizvodnje.

Del dohodka, ki je ostal po obdavčenju, je tvoril neto dohodek podjetja in njegova razdelitev na plače

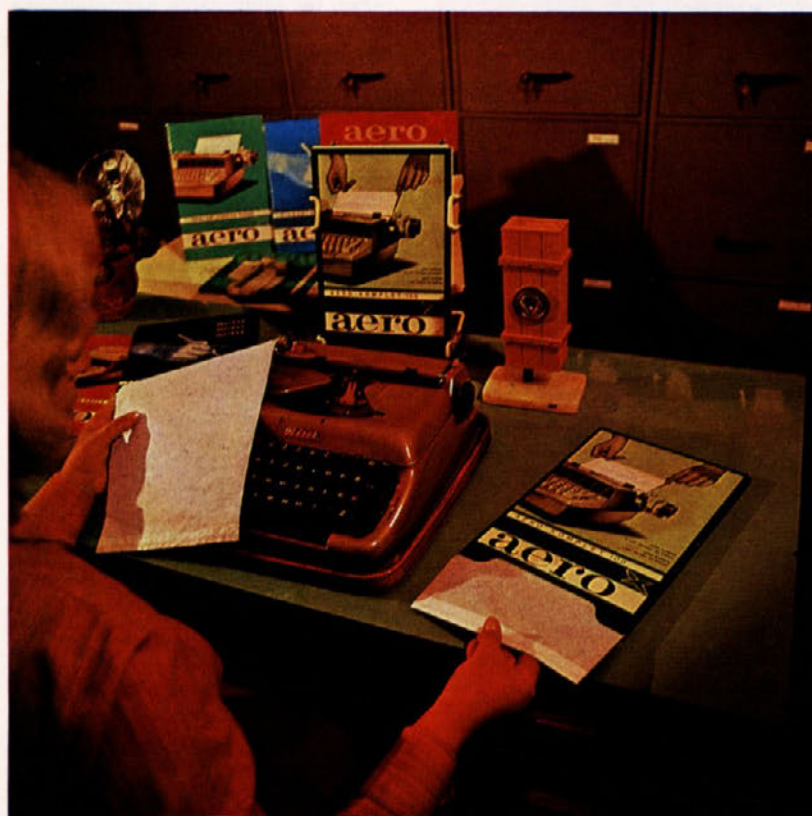
vzeli v svoje roke enostavno reprodukcijo, danes pa so združeni proizvajalci postali tudi nosilci razširjene reprodukcije. Prve korake samoupravljanja so spremljali tudi spopadi med novimi pojmovanji in staro, administrativno logiko. Čeprav nas od teh časov loči precejšnje časovno obdobje, vseeno ne bi smeli pozabiti, da so Zveza komunistov in ostale družbenopolitične organizacije morale večkrat intervenirati in se boriti proti napačnim potezam, zahtevam po uravnilovki, poskusom, da bi delovnim kolektivom odvzeli več, kakor dovoljuje zakon ipd.

Na vedno močnejših temeljih samoupravljanja so rasli in se razvijali novi družbeni odnosi. Medsebojna odvisnost gospodarstva in negospodarskih dejavnosti, hkrati pa družbeno upravljanje so danes temelj, na katerem se razvijajo odnosi delovnih ljudi na vseh področjih družbene reprodukcije.

proizvodi, ki so ponesli ime aero v svet

Če bi hoteli iz vrste proizvodov, ki dan za dnem prihajajo iz tovarne, izbrati tiste, ki so ponesli ime AERO v svet, bi bila to dokaj nevhvaležna naloga. Mnogo lažje kot o posameznih proizvodih, je govoriti o skupinah proizvodov. Čeprav te skupine v najmodernejšem času niso več tako »čiste«, kot pred leti, vendar bi njih pregled še vedno dal najpopolnejšo podobo.

Delež posameznih skupin v celotni proizvodnji se je tekom let dokaj spremenil. Proizvodi za gospodinjstvo, ki so bili nekoč glavna postavka, leta 1939 so zavzemali 90 %, predstavljajo danes le še borih 8 %. Pisarniški proizvodi so bili z 10 % leta 1939 na drugem mestu, danes pa predstavljajo z 81 % glavni delež v proizvodnji. Nekoliko drugače je s proizvodi za šole – teh namreč v letu 1939 še sploh ni bilo, pač pa so leta 1965 predstavljali 16 % celotne proizvodnje. Ta odstotek je sedaj nekoliko nižji, od celote odpade na te proizvode 11 %.

V skupino pisarniških potrebščin sodijo:

karbon papir:

Rubin 600

Opal 700

Nezvitajoči 560 in 570

Billing 508

Komplet 100

Enkratni karbon papir

Print

Kontakt

kopirni računski trakovi

teleprinterski zvitki s kopijo

indigo papir:

Briljant 830, Diamant 820, Bengal 812, Pero 802, Astra 530 pi

Pisalni trakovi, bombažni in nylon.

Proizvodi za razmnoževanje: matrica AEROTYPE 66, korekturni

lak, barva za razmnoževanje, Elfolid papir in Spirit carbon

Skupino proizvodov za šole sestavljajo:

akvarelne šolske barvice, pokrivajoče akvarelne barve P 57, tem-

pera barve in umetniške oljnat barve

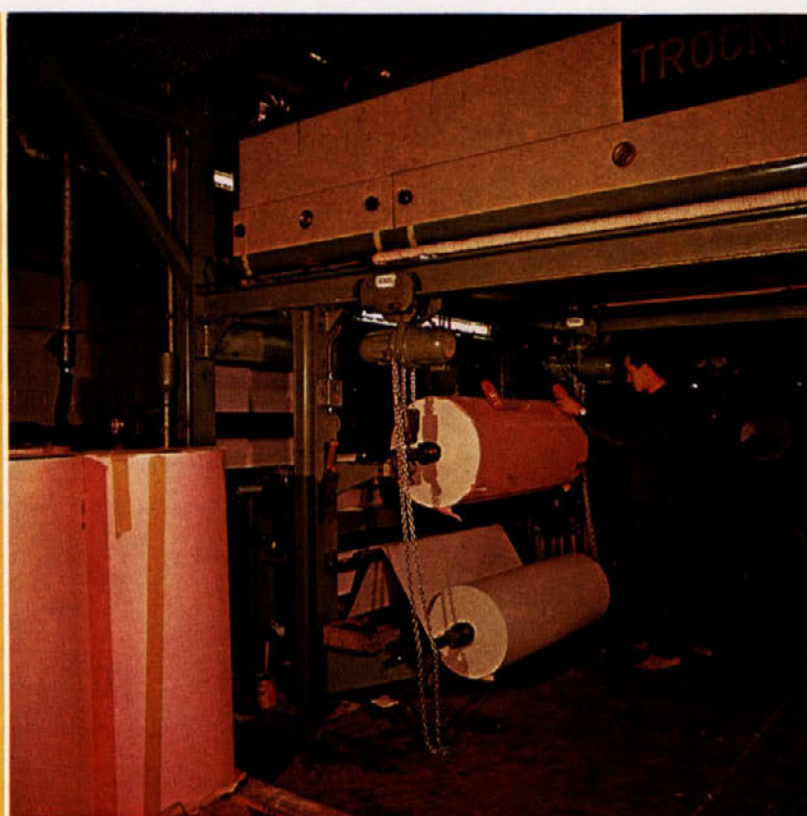

proizvodi, ki so ponesli ime aero v svet

Vsaka od skupin proizvodov ima svoje potrošnike. Mnogo pa je takih proizvodov, ki jih uporabljajo kar najširši sloji prebivalstva. Tako sta artikla najširše potrošnje brez dvoma Selotejp in samolepilna etiketa. S pridom ju namreč uporabljajo vsi, od gospodinje do šolarja, od uradnika in inženirja do trgovca. Zaradi vsestranske uporabnosti se je v nekaj letih izredno prikupil potrošnikom in ti čedalje raje segajo po tem modernem pripomočku. Drug, izredno popularen proizvod, so najrazličnejše vrste akvarelnih in tempera ter umetniških oljnih barv. Skorajda ni šolarja, ki bi ne poznal AERO akvarelnih barv.

Prav tako pa tudi ni strojepiske, ki ne bi poznala vsaj ene od številnih vrst AERO indigo in karbon papirjev, matric in barv za razmnoževanje, Lepikola in IKS lepila.

V projektivnih birojih in še marsikje si dela brez Jasnit papirja za kopiranje načrtov skorajda ni mogoče zamisliti.

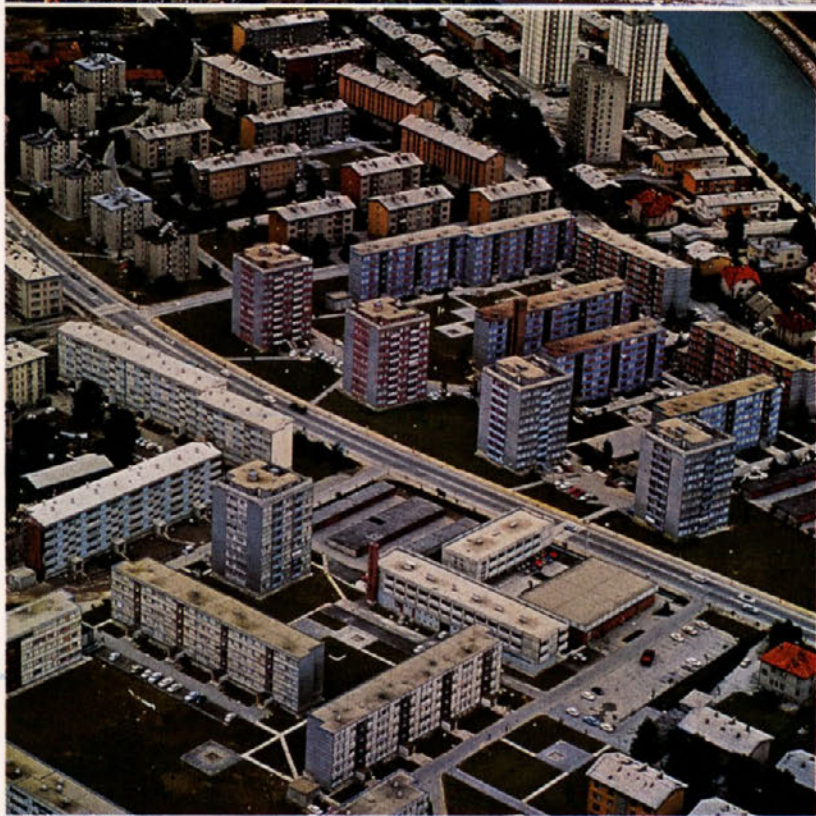
Samolepilni trakovi se izdelujejo v različnih vrstah:

Selotejp celofanski, vinil 12 in 16, krep in polietilenski izolirni trak

Pester je tudi izbor Jasnit papirjev:

Normal, Special Ultrarapid, Jasnit Transparent ekstra, HS - papir, Jasnit označevalni papir in Jasnit papir-TSK.

celje - mesto, kjer je doma aero

Celje je relativno majhno mesto, saj šteje le dobrih 35.000 prebivalcev in je nekoliko od sredine Slovenije pomaknjeno proti vzhodu. Mesto se je razširilo ob kolenu reke Savinje, ki je med večjimi vodami v Sloveniji in leži v kotlini, ki jo kar na kratko imenujemo Celjska.

Celje je staro mesto, saj sta izredno ugodna prometna in strateška lega že zgodaj zamikali ljudi, da so se tu naselili. Skromni podatki o življenju v mestu so že iz bronaste dobe, precej več podatkov pa je o Ilirih, ki so živeli tod okrog leta 1000 pred našo ero in so imeli na Miklavškem hribu svoje gradišče. Nov razcvet je mesto doživelo pod Kelti v 4. stol. pred našo ero. Ti so imeli na Bregu svojo kovnico denarja. Rimska Celeia — Municipium Claudium Celeia, je imela mestne pravice že v I. stol. naše ere. Mesto je imelo tlakovane ulice, dobro omrežje odtočnih kanalov, od katerih jih nekaj še danes uporabljamo, dalje velike in razkošne javne zgradbe, tri nekropole, dobro razvito obrt in še bi lahko naštevali. Lepo je ohranjen tudi Heraklejev tempelj. Barbarska plemena, zlasti Huni, so mogočno Celeio porušili, vendar pa je ugodna lega privabila nove naseljence, ki so tu zgradili novo naselje. V 6. stol. so pokrajino naselili Slovani. V 12. stol. je že stal prvotni Celjski grad — Gornje Celje, ki so ga sezidali Vovberžani — Koroški grofje, župna cerkev in minoritski samostan. Vse to je bilo zgrajeno zunaj novonastalega trga, v okolici današnjega Tomšičevega trga. Naselju so dali grofje veliko pravic in precej zemlje. V 14. stol. so postali lastniki Celja in velike posesti Žovneški grofje, bolj znani kot Celjski grofje, katerih dinastija je preko Friderika I., Hermana I. in Hermana II. izredno razširila posest, tako da je bilo njih ime znano po vsej Evropi. Mnogim je znana zgodovina Celjskih grofov in njihovega tragičnega konca iz literarnih del.

Mestne pravice je dobilo Celje leta 1451 in tedaj tudi močno obzidje s tremi stolpi in obrobim jarkom, kar je dajalo mestu svojevrsten pečat vse do konca 18. stol., ko so pričeli obzidje rušiti. Del obzidja je predstavljal spodnji grad, sedanja vojašnica Slavka Šlandra.

Življenje v mestu, ki je štelo tedaj približno 3000 ljudi, je bilo pestro. Obrtniki so bili združeni v cehe in so dobro uspevali, medtem ko so kmetje živeli bolj težko. Zato so tudi sodelovali v kmečkih uporih, najpomembnejši v letu 1635.

Prvo šolo je dobilo Celje leta 1777, gimnazijo 1808. Začetki delavskega gibanja segajo v II. polovico 19. stol. Med obema vojnoma se je delavstvo strnilo okrog KPS, ki je v Celju že v prvih dneh okupacije pripravljala vstajo. 20. julija 1941, ta dan je sedaj občinski praznik, je bila ustanovljena I. celjska četa. Skozi celjske zapore je šlo 22.000 zapornikov, na dvorišču »Starega piskra« pa je padlo 374 talcev pod streli okupatorja. Mesto Celje je bilo ves čas NOB tesno povezano z OF. Do 10. maja 1945, ko je bilo osvobojeno, je dalo za svobodo 575 žrtev, v občini pa je bilo zaradi bombardiranja porušeni 543 zgradb.

Po vojni se je, kakor povsod v Jugoslaviji, pričela obnova. Posebno uspešen razvoj je doživela v mestu metalurška, kemična, kovinsko predelovalna, lesna, tekstilna in grafična industrija. Industrija ustvarja skoraj 45% dohodka in ima 14.000 zaposlenih. Trgovina in gostinstvo imata samo 3000 zaposlenih, ustvarjata pa skoraj enak dohodek, kot industrija. To kaže, da je Celje regionalno središče, ki ima veliko možnosti za turistični razvoj. Dva hotela, Celeia in Evropa, novi motel, ki bo kmalu dograjen, številna gostišča in izletišča ter lepi turistični centri v okolici, da omenimo le zdravilišča in novi gorski smučarski center Golte nad Mozirjem, privabljajo v Celje poleg poslovnih ljudi tudi veliko pravih turistov in izletnikov.

In kaj si lahko ogledajo v samem Celju? Posebno zanimivi sta obe cerkvi: farna ali Danijelova, zgradnja v stilu pozne romantike, njen najpomembnejši del je Marijina kapela s lepimi freskami iz druge polovice 14. stol., ter druga, Marijina, ki je nekoliko mlajša. Okrog leta 1600 je dobilo Celje eno najlepših zgradb, staro Grofijo, kjer je danes Mestni muzej, s arkadami, renesančnim stopniščem in prečudovito poslikanim stropom v osrednji dvorani, ki mu ni enakega na Slovenskem. Obiska vredna sta poleg tega še nad vse skrbno urejeni Muzej NOB in gledališče.

Tudi športniki pridejo na svoj račun, saj je v Celju zelo lep atletski stadion s tartansko stezo, kjer je doma po vsej državi znano atletsko društvo Kladivar, umetno drsališče za igrišči za tenis, kopališče, nogometno igrišče, kegljišče in še kaj.

Uz vsega tega je moč sklepati, da je Celje zares vredno obiska.

ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI

Šempeter je prijazen trg ob Savinji, oddaljen od Celja 12 km. Na južni strani ga omejuje Savinja, na severni pa železnica. Skozi naselje teče glavna prometna žila Ljubljana—Celje—Maribor. Okolica je polna lepih hmelnjskih nasadov, ki v poletnih dneh popolnoma spremenijo pokrajino.

V zadnjih letih je Šempeter postal zlasti znan po dobro ohranjenih izkopavinah iz rimskih časov, ki sodijo brez dvoma med najlepše v Evropi. Leta 1952 so našli kmetje pri kopanju temeljev za novo hišo, kose obdelanega marmora, ki so vzbudili veliko pozornost in izkazalo se je, da gre za nagrobne spomenike. Arheologi so pričeli s sistematičnim izkopavanjem leta 1955 in z mnogo truda jim je uspelo urediti pravi muzej na prostem, ki privablja vedno več obiskovalcev. Nedaleč od tega lepega muzeja na prostem je tudi tretji obrat tovarne AERO.

propaganda utira pot izdelkom na tržišče

Z novimi pogoji gospodarjenja se je bistveno spremenil tudi način prodaje. Medtem ko je v prvih povojnih letih tržišče sprejemalo skorajda vse, kar so tovarne napravile, je stanje danes bistveno drugačno. Ne samo konkurenca, tudi kritičnost potrošnikov je prisilila proizvajalca, da je svojo proizvodnjo podredil željam kupcev.

Kupca pa je treba tudi prepričati, da so prav ti in nobeni drugi proizvođači tisto, kar potrebuje, in torej odraz njegovih želja in potreb. Zato pa je potrebno nekaj več. Potrebna je vrsta stvari, ki so jim v sodobnem času nadeli skupno ime ekonomska propaganda.

Pri AERU so imeli za to posluh že v časih, ko sicer podjetja na kaj podobnega še sploh niso mislila. Zato ni bil zgolj slučaj, da se je med prvimi televizijskimi propagandnimi sporočili pojavilo prav ime AERO. Vsako leto na novo se ob pregledu prodanega blaga dokaj realno ugotavlja, kateri proizvodi potrebujejo propagando in kakšne vrste posrednikov bi bile zato najprimernejše. Zaradi izredno pestrega proizvodnega programa je tudi vrsta propagandnih dejavnosti dokaj dolga. Sega od propagande v tisku, preko tiste s sredstvi za razvedrila do direktne in eksterne propagande in sejmov. Pri vseh dejavnostih pa je vodilna skupna misel, namreč, da

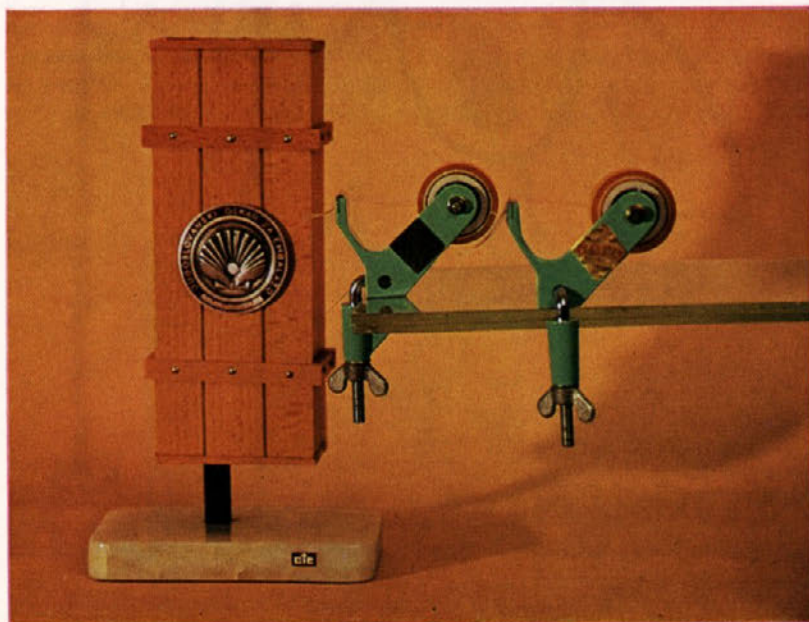
dobro pripravljena propaganda utira pot proizvodom na tržišče.

Velik pomen pri uspehu prodaje ima tudi zunanji izgled proizvoda in embalaža. Tudi na te važne činitelje naša ekonomska propaganda ni pozabila. Dokazi za to so nagrade za okusno in funkcionalno embalažo, ki jih je AERO prejel od Centra za napredek trgovine. Doslej smo nam-

reč dobili kar tri Oskarje, najvišje priznanje, ki jo ta institucija podeljuje in to leta 1967 za embalažo in design za EMBA vinil Selotejp in lepilec S-33. Leta 1968 pa za embalažo Komplet 100 karbon papirja.

AERO je bil tudi eden prvih razstavljalcev na Zagrebškem velesojmu in

si je z dolgoletnim sodelovanjem na najrazličnejših sejmih in razstavah doma in v tujini pridobil lep sloves. Pomembnejši sejmi in razstave, na katerih smo v zadnjem času sodelovali, so bili: vsi spomladanski in jesenski Zagrebški velesojmi in sejmi tehnike v Beogradu, Sodobne elektronike v Ljubljani, prvi medna-

rodni sejem pisarniške opreme »Interbiro« v Zagrebu, sejem »Savropak« v Beogradu in specializirana razstava »Jutro« v Celju. Vidnejše zanimanje za naše proizvode so vzbudila tudi sodelovanja na sejmih in razstavah v tujini: v Pragi, Bratislavi, Budimpešti, Moskvi, Brnu in drugod.

KAKO SI MALI JANEZEK
PREDSTAVLJA AEROPLAN

MAMA, ZDAJ IMAMO MI
TUDI BARVNO TELEVIZIJO!

NASPROTNIKA

JUTRO

za uspehe ni receptov

Dobrovoljen in prijeten je kot sogovornik direktor AERA **Rado Jenko**. V več kot enournem razgovoru je nanizal vrsto zanimivih dogodkov iz dela tovarne in svojega življenja. Prav je, da ga predstavimo, čeprav tako kratek razgovor ne more pokazati vse razgibanosti in razvejanosti v delu in življenju direktorja Jenka, ki ga v tovarni njegovi sodelavci imenujejo kar preprosto: naš direktor.

Vaše prvo srečanje s tovarno AERO?

Moje prvo srečanje je bilo pravzaprav s prednico današnje tovarne AERO, Braunsovo podružnico tovarne barvil in sicer leta 1935. Takrat mi je zmanjkalo denarja za šolanje in sem se za leto dni zaposlil v kartonaži. Po letu dni dela sem hotel zopet v šolo, vendar me takratni direktor ni pustil. Tako sem ostal v tovarni. Takrat je predstavljala v celotnem dohodku prodaja izdelkov lastne proizvodnje le 50 %, drugih 50 % pa prodaja gotovih izdelkov tuje proizvodnje.

Težje je bilo takoj po vojni, ko je vlada LRS leta 1946 ustanovila tovarno AERO. Začeli smo s 5.000 dinarji gotovine in okrog 1.000 kilogrami surovin. Pozneje, ko je delo že steklo, je kemična direkcija hotela preseliti proizvodnjo v Ljubljano, da bi se priključila tovarni Ilirija. Takrat pa so se delavci uprli. Bili so odločno proti preselitvi tovarne iz Celja. Povedati moram, da je bil

to prvi in edini »štrajk« v tovarni AERO od ustanovitve do danes.

Menjavali so se dobri in slabi časi. Katerih je bilo več?

Bila so tudi težka obdobja. Imeli smo pogosto velike težave z nabavo surovin, manj pa s prodajo.

Prav nobenih težav s prodajo?

Vedno smo se odločali za proizvodnjo takšnih izdelkov, ki jih še nihče pri nas ni delal. V tem je vsa skrivnost.

Ste eden redkih direktorjev, ki ne pretrgoma že polnih 25 let uspešno vodi tovarno. Ali je za takšen uspeh kakšen recept?

Pokazalo se je, da smo imeli soliden razvojni koncept, ki smo se ga vsa leta tudi držali. Morda je pripisati temu, da smo zabeležili uspeh. Konkretnega recepta za uspeh pa ne bi mogel dati nobenega.

Če uspevate z eno stvarjo potem še temeljiteje delate. Če bi odnehali v času najhujših težav, bi ostalo delo nedokončano in vsi bi rekli: Vidite kako je, prav smo imeli! Povedati moram to, da je bil kolektiv ves čas z menoj.

Kot direktor ste opravljali v tovarni vrsto drugih, tudi neobičajnih delovnih obveznosti. Ali je res, da so barvice, ki so prišle na trg leta 1947 in so še danes cenjene zaradi odlične kvalitete, vaše delo?

Res, mnogokrat sem se ukvarjal s tehnološko platjo proizvodnje. Včasih sem precej risal in po vojni

barvic ni bilo nikjer dobiti. Poznal sem zahteve potrošnikov in tako sem se lotil tega dela. Vzrok pa je delno tudi v tem, da smo bili tako majhna tovarna, da nismo mogli dobiti inženirja, ki bi se s tem ukvarjal.

V razvoju tovarne je vrsta pomembnih mejnikov. Eden izmed njih je magična meja — prva milijarda. Zakaj je bil to tako pomemben mejnik?

To je bilo v času, ko so se podjetja delila na komunalna, republiška in zvezna. V tistih časih je bila milijarda že lepa letna realizacija in je zadostovala za »prehod« iz podjetja komunalnega značaja v republiškega. To pa je bilo pomembno pri delitvi surovin in deviz za uvoz. No, leta 1968 pa smo že dosegli mesečno realizacijo milijardo dinarjev.

Katera je zadnja in največja pridobitev vaše tovarne?

Gotovo — elektronska obdelava podatkov. Ta nam je v veliko pomoč. Danes imamo ob koncu delovnega dne točen pregled nad stanjem v skladiščih. Prej smo to imeli več ali manj v glavi in delali smo po občutku. Sedaj 85 odstotkov robe dobavimo stranki že v enem dnevu, pa z minimalnim zaostankom. V dnevnem pregledu točno vidimo zaloge in zaostanke v posameznih skupinah proizvodov.

Pod streho tovarne AERO proizvajate vrsto artiklov, ki se bistveno razlikujejo med seboj. Kako je prišlo do tega?

Vedno smo si prizadevali, da bi bili na našem tržišču prvi, predvsem pri pisarniških potrebščinah. Čeprav nismo ničesar sami iznašli,

smo vedno bili prvi. Naši ljudje premalo hodijo po svetu. Skoraj na vsakem sejmu, na vsakem koraku, lahko najdete kaj novega. V tem je vsa skrivnost. Inozemci, ki nas obiskujejo, se čudijo, kako lahko »obvladamo« toliko panog pod isto streho. V zahodnih deželah proizvajajo to, kar proizvaja AERO, tri ali štiri različne tovarne.

Ali ob vseh dolžnostih še najdete kaj časa zase? Imate kakšnega konjička?

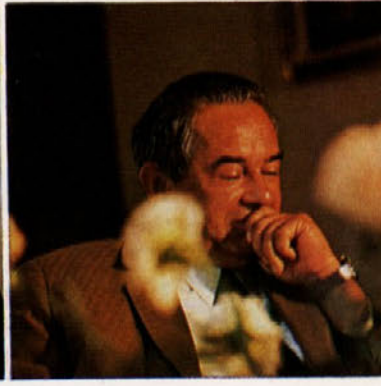
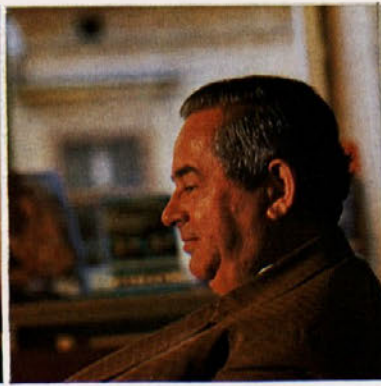
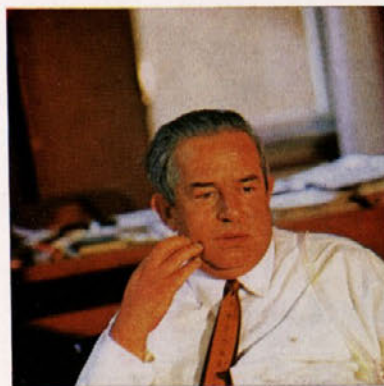
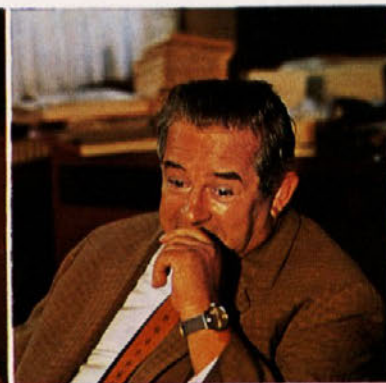
Včasih sem se ukvarjal z atletiko. Moja panoga je bil skok s palico. Danes so atletiko zamenjali drugi interesi.

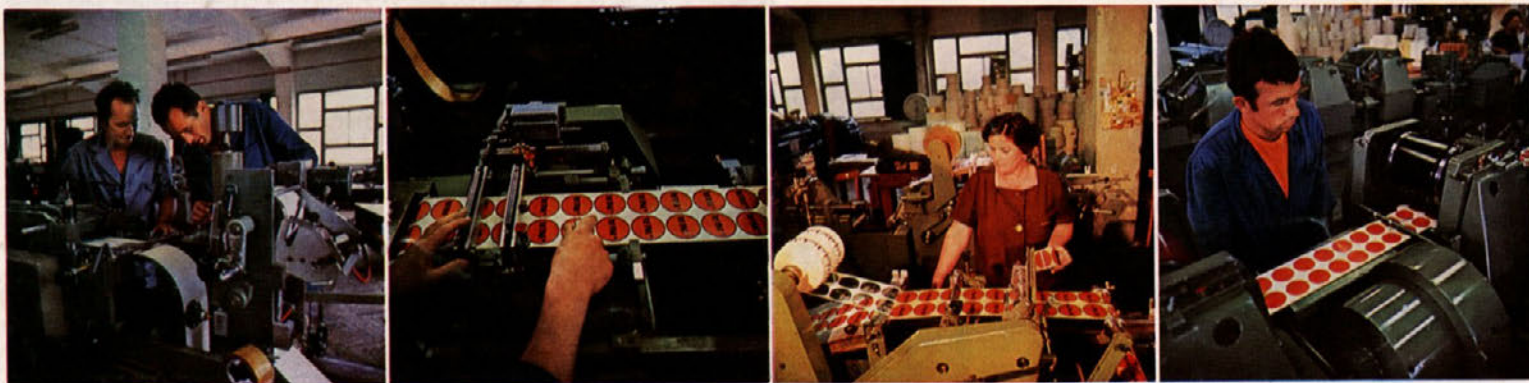
In kdaj je občan RADO JENKO najbolj jezen?

Včasih me razjarijo odločitve urbanistov. V zasnovi razvoja mesta je premalo širokogrudnosti. Najbolj me jezi pretirana zazidava mestnega jedra in odločitev o izgradnji hitre ceste v diagonalni, namesto, da bi šla ob robu mesta. Če bodo dovolili, da se zgradi hitra cesta v diagonalni, bo to ravno tako, kot če bi postavili obrambni turški zid.

In prihodnost tovarne AERO?

Letni porast za 17 odstotkov, kar pomeni v naslednjih petih letih podvojitve proizvodnje. V naši stroki se vsako leto pojavi kaj novega in AERO ne bo zaostajal. Veliko prihodnost vidimo v reprografiji in artiklih, ki bodo potrebni pri osvajanju sodobne elektronske tehnike v pisarnah.

aero danes aero jutri

Petindvajset let je za podjetje razmeroma kratka doba, če pomislimo na nekatera druga znana imena, ki se prenašajo s sto ali večletno tradicijo. Vendar v današnjih razgibanih časih, ko je presekala kontinuirani razvoj dežel in njih gospodarskih stremeljenj dvakrat po več let trajajoča vojna, priča tudi 25 let tako dinamičnega napredka o zdravih temeljih, gospodarski moči in dobrem vodenju in daje garancijo tudi za prihodnost.

Velje - skladišče
D-Per

452/1970

5000013282, PR

COBISS

